

Att välja område för förslag till naturreservat

Syftet med att inrätta ett naturreservat kan variera. Många har som syfte att ge långsiktigt skydd åt olika typer av värdefull natur. Ett syfte kan också vara att tillgodose behov av områden för friluftslivet. Genom olika regionala och nationella inventeringar finns en relativt god kunskap om var landets mest värdefulla naturområden finns. Här redovisas viktiga inventeringar, strategier och planer, samt andra grunder som är viktiga att utgå ifrån på när nya områden ska prioriteras för reservatsbildning.

Ett område kan förklaras som naturreservat i syfte¹ att:

- bevara biologisk mångfald
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer
- tillgodose behov av områden för friluftslivet
- skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer
- skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter

Staten och kommunerna har gjort stora ansträngningar för att förtydliga vilka områden som bedöms vara landets mest värdefulla områden för natur och friluftsliv, och som i första hand bör komma ifråga som naturreservat. Det arbetet har också varit viktigt för att nå de svenska miljökvalitetsmålen och att uppfylla Sveriges internationella åtaganden.

Områdesskydd i ekonomisk zon

Länsstyrelsen eller kommunen får inte fatta beslut om områdesskydd utanför länet respektive kommunen. I ekonomisk zon är det regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, som kan besluta om föreskrifter² Natura 2000-område, med gällande bestämmelser, kan dock finnas inom den ekonomiska zonen.

Vid reservatsbildning ute till havs (var gränsen för utsjön går varierar längs kusten) i syfte att skydda arter och habitat från negativ påverkan från olika fiskemetoder kan detta vara föremål för bi- eller multilaterala avtal. För en del av dessa avtal gäller att fiske får bedrivas efter s.k. flaggstatsjurisdiktion, dvs. det är den fiskandes nationella lagstiftning som gäller. Då gäller särskilda formalia. Antingen får regleringen även införas i den fiskande nationens lagstiftning, eller om området tillhör EU:s gemensamma fiskeripolitik, får regleringar i fisket hanteras inom EU. Detta behandlas särskilt i rapporten [Reglering av fiske i skyddade havsområden](#).

Det kommunala arbetet med naturreservat

De svenska kommunernas arbete med bildande av naturreservat har successivt ökat i omfattning. För de kommuner som inte har stor vana vid reservatsbildning är det vanligen en fördel att kontakta respektive länsstyrelse i ett inledande skede för att få en god start. Kommuner kan dessutom söka s.k. [LONA-bidrag](#) från staten för det förberedande arbetet med naturreservat. Även för detta ska respektive länsstyrelse kontaktas.

¹ 7 kap. 4 § miljöbalken.

² 2 § andra stycket lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

Inventeringar, planer och strategier

Mer konkret innebär arbetet med att hitta lämpliga områden för naturreservat att staten eller en kommun genomfört och sammanställt olika typer av inventeringar. Värdefull information kan ibland också fås från privatpersoner eller ideella organisationer. Resultaten har redovisats i ett antal dokument där det framgår vilka områden som anses vara de mest värdefulla för friluftsliv eller olika naturtyper (se nedan). De resurser som finns avsatta för bildande av naturreservat bör i första hand prioriteras för de områden som staten eller en kommun bedömer som mest skyddsvärda, och i störst behov av skydd.

Utöver underlag som redovisar var det finns värdefulla naturområden är det förstås viktigt att titta på material som visar om andra intressen har anspråk i det aktuella området. Det kan t.ex. röra sig om andra riksintressen än naturvård och/eller friluftsliv, regionplaner, kommunala översiktsplaner och detaljplaner.

Några exempel på mer övergripande underlag där olika typer av värdefulla områden pekas ut är:

- Riksintressen för friluftsliv
- Riksintressen för naturvård
- [Nationalparksplan för Sverige](#)
- [Natura 2000-områden](#)
- Regionala landskapsstrategier

- HELCOM
- [OSPAR](#) (MPA, Marine Protected Areas)
- Utsjöbanksinventeringen

- Kommunala eller länsvisa naturvårdsplaner
- Kommunala naturinventeringar

- [Myrskyddsplan för Sverige](#)
- [Våtmarksinventeringen, VMI](#)
- [Ramsarområden](#)
- [Skydd av skogsmyrmosaiker](#)

- [Ängs- och betesmarksinventeringen](#)
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, huvudrapport

- [Skogens pärlor, Skogsstyrelsens nyckelbiotoper m.m.](#)
- [Nationell strategi för formellt skydd av skog](#)
- Regionala strategier för formellt skydd av skog
- [Bevarande av värdefulla naturmiljöer i och i anslutning till vattendrag](#)

Läge i förhållande till andra värdefulla områden

Ett naturområdes läge i förhållande till andra värdefulla områden med liknande naturtyp bör många gånger beaktas vid urval av nya naturreservat. Det kan t.ex. gälla läget i förhållande till andra naturreservat, Natura 2000-områden, värdestrakt, nyckelbiotop eller ett område i en nationell strategi eller plan. Både från naturvårds- och friluftslivssynpunkt kan det långsiktiga bevarandevärdet hos ett naturområde vara avsevärt högre om det ligger i anslutning till ett annat område med liknande värden, än om det ligger helt isolerat. För områden med tonvikt på friluftsliv kan närhet till en tätort ha stor betydelse för dess värde och tillgänglighet.

Natura 2000

I det europeiska nätverket för skyddad natur, Natura 2000, ska de bevarandeåtgärder som behövs för naturtyper och arter som pekats ut enligt fågeldirektivet eller enligt art- och habitatdirektivet vidtas. Myndigheterna ska prioritera Natura 2000-områden i skyddsarbetet³. I samband med eventuellt skydd av områden som naturreservat, ska därför de utpekade naturvärdena beaktas, så att skyddet är förenligt med de krav Natura 2000-utpekandet medför. Kravet på skydds- eller förvaltningsåtgärder enligt art- och habitatdirektivet gäller inte naturtyper eller arter med obetydlig förekomst⁴. Uppgifter om vilka värden som pekats ut i områdena finns i Natura 2000-databasen⁵. I områden utpekade enligt art- och habitatdirektivet, där man känner till ytterligare förekomster av naturtyper enligt bilaga 1 i eller arter enligt bilaga 2, men de inte är registrerade i databasen, ska även de beaktas om förekomsten inte kan betraktas som obetydlig. Detsamma gäller kunskaper om fågelarter enligt bilaga 1 i fågeldirektivet, i områden utpekade enligt fågeldirektivet.

[Natura 2000 i Sverige. Handbok med allmänna råd.](#)

³ 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

⁴ Motsvarande kategori D i rapporteringsinstruktionerna för Natura 2000-databasen.

⁵ I Natura 2000-databasen finns uppgifter om alla svenska Natura 2000-områden. Uppgifterna om varje område omfattar bl a areal, ingående naturtyper och arter, status, skydd, hotbilder, och förvaltning. Naturvårdsverket ansvarar för databasen och gör återkommande uppdateringar som rapporteras till EU-kommissionen.